

Förlöjliga inte svenska Natomotståndare

En bred och öppen debatt är viktig – också ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv

Av:

Linus Hagström

PUBLICERAD: 8 APRIL

Detta är en kulturartikel som är en del av Aftonbladets opinionsjournalistik. Sedan Ryssland inledde sitt invasionskrig mot Ukraina den 24 februari i år dominerar säkerhetspolitik den svenska offentligheten. Men debatten är väl förenklad och uppvisar även odemokratiska tendenser. Jag har analyserat en betydande del av den svenska Natodebatten 2014–2018 och min forskning visar att så kallad identitetssäkerhet är viktig för debattörer på båda sidor, men också att det finns ett påtagligt fokus på politiska motståndare och deras tillkortakommanden.

En bred och öppen debatt har inte bara ett värde i sig utan är även viktig ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv, eftersom den introducerar nödvändig komplexitet och minskar risken för gruppänkande.

Den schweizisk-amerikanske forskaren [Arnold Wolfers definierade](#) på 1950-talet säkerhet som både "avsaknaden av hot mot förvärvade värden" och "avsaknaden av rädsla". Problemet med den första definitionen är att de flesta hot inte realiserar, och när de väl gör det spelar det in hur hotbilderna formulerades och med vilka medel som hoten motverkades. Problemet med den andra definitionen är att rädsla genomsyrar även militärt starka stater, och regelmässigt motiverar upprustning och aggression. Då absolut säkerhet är ouppnåelig, påpekade Wolfers att stater oundvikligen måste "leva farligt". Han rekommenderade en säkerhetspolitik som undviker såväl överdrifter som underskattning.

Till att börja med krävs förståelse för att sambanden i internationell politik är komplexa och fenomenen mångtydiga och svårtolkade. Forskare är till exempel oense huruvida Rysslands invasionskrig bäst förklaras av **Vladimir Putins** personliga egenskaper, ryska stormaktssträvanden eller obalanser i fördelningen av makt, till exempel Rysslands nedgång och Natos östutvidgning. Sannolikt spelar samtliga omständigheter in.

Trots sådan komplexitet hävdar politiker och experter att de vet hur Sverige ska säkras. Natoförespråkare jämför ofta ett svenskt Natomedlemskap med en ["hemförsäkring"](#). Jämförelsen haltar dock eftersom införskaffandet av en försäkring varken påverkar potentiella inbrottstjuvar och eller risken att råka ut för olyckor. Det går nämligen inte att definitivt avgöra vilken hypotes som är mest rimlig: Ukraina blev attackerat (a) för att landet inte var medlem i Nato eller (b) för att det

under senare år har fördjupat sitt samarbete med organisationen och uttryckt vilja att bli Natomedlem.

Man måste alltså ta i beräkningen att även svensk politik får konsekvenser. Stater tenderar att uppfatta varandras upprustning och allianser som aggressiva snarare än defensiva, vilket leder till successiv upptrappning. Statsminister **Magdalena Andersson** fick kritik [för att hon sa](#) att ett snabbt svenskt Natomedlemskap ytterligare kan "destabilisera" säkerhetsläget. Utifrån teorier om det [så kallade säkerhetsdilemmat](#) är dock uttalandet logiskt. Sverige ska självklart bestämma sin egen säkerhetspolitik, vilket både Andersson och hennes kritiker upprepar. Sådant beslutsfattande måste dock lika självklart beakta alla tänkbara konsekvenser av Sveriges vägval.

Även om Putin och delar av Rysslands befolkning kanske känner sig mer som en stormakt nu, när rysk militär våldför sig på Ukraina, är landet egentligen fysiskt långt mer osäkert än före kriget

I en konventionell analys syftar säkerhetspolitik till att skydda en stats territorium och befolkning. Staters behov av fysisk säkerhet förväxlas dock ofta med ett annat behov: identitetssäkerhet. Om Rysslands krig ses som ett desperat försök att skydda en förlegad stormaktsidentitet, blir landets krig mot Ukraina kanske något mer begripligt, vilket inte ska förväxlas med berättigat.

Ansträngningar för att skydda ett lands kollektiva identitet [kan dock underminera](#) dess fysiska säkerhet. Även om Putin och delar av Rysslands befolkning kanske känner sig mer som en stormakt nu, när rysk militär våldför sig på Ukraina, är landet egentligen fysiskt långt mer osäkert än före kriget. Även i Sverige spelar identitetssäkerhet stor roll i debatten. För somliga är alliansfrihet en identitet som till varje pris ska skyddas, men även för de som vill ge upp alliansfriheten spelar identitetssäkerhet en viktig roll. Ett exempel är när M-ledaren **Ulf Kristersson sa** att Sverige bör gå med i Nato för att "Vi tillhör väst, vi tillhör den fria världen". När identitetsargument blir så centrala görs klar åtskillnad mellan oss och dem. Förenklade distinktioner, inte minst mellan Ryssland och "Väst", är lika vanligt förekommande här som där, och riskerar paradoxalt nog att förstärka rysk identitet.

Identitetspolitik märks också på andra sätt i den säkerhetspolitiska debatten. Efter den 11 september 2001 tvingade **George W. Bush** såväl andra stater som amerikanska medborgare att göra samma "val": ["ni är antingen på vår sida eller på terroristernas"](#). Det är [belagt i forskning](#) att de som invände mot USA:s krig också blev klassade som del av fienden. Samma tendens är nu än mer akut i Ryssland, där krigsmotståndare [brännmärks som "nationalförrädare"](#) och döms till mångåriga fängelses

Min analys av Nato-debatten 2014–2018 visar att det är särskilt vanligt att Natomotståndare förlöjligas och misstänkliggörs

Tendensen finns tyvärr även i Sverige, då de som inte rakt av accepterar upprustning och Natomedlemskap förlöjligas och misstänkliggörs som ["Putinkramare"](#), ["landsförrädare"](#) och liknande. När jag själv argumenterade mot ett svenskt Natomedlemskap i [en debattartikel 2015](#) skrev till exempel [Dagens Nyheters](#)

[huvudledare](#) att jag helt tycktes "ha accepterat Vladimir Putins perspektiv" och [Svenska Dagbladet](#) skrev att jag förmedlade "Kremls synsätt".

[Min analys](#) av Nato-debatten 2014–2018 visar att det är särskilt vanligt att Natomotståndare förlöjligas och misstänkliggörs. I sociala medier handlar debatten knappt alls om sakfrågan utan utgörs huvudsakligen av personangrepp där Natomotståndare blir föremål för tio gånger så många negativa inlägg som Natoförespråkare.

Säkerhetspolitik är ett ord fullt av inre motsättningar. Problem som kollektivt definieras som säkerhetsfrågor [tenderar nämligen](#) att hanteras som om de inte var eller borde vara en del av den normala politiken, med dess acceptans för öppna meningsskiljaktigheter. När alla tvingas att välja sida och ingen ambivalens tillåts, döljs eller undermineras politiken.

Debatten krävs dock inte bara av säkerhetspolitiska skäl, utan även för att garantera att vi i vår iver att skydda demokratin inte beter oss lika odemokratiskt som fienden.
Linus Hagström är professor i statsvetenskap på Försvarshögskolan.